

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 449

Ekonomia

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korlub, Jadwiga Marcinek

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-616-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Piotr Adamczewski: Organizacje inteligentne w rozwoju społeczeństwa wiedzy / Intelligent organizations in the development of knowledge society	13
Maciej Banasik: Siła demokracji a władza finansjery na przykładzie kryzysu w Grecji / The strength of democracy vs. the power of high finance on the example of the crisis in Greece	23
Paweł Białynicki-Birula, Łukasz Mamica: Uwarunkowania i efekty polityki przemysłowej w świetle neoweberowskiej koncepcji państwa / Determinants and effects of industrial policy in the context of the neoweberian state model	40
Jan Borowiec: Integracja handlowa jako determinanta synchronizacji cykli koniunkturalnych w strefie euro / Trade integration as a determinant of business cycles synchronization in the Euro Area	52
Małgorzata Bułkowska: Potencjalny wpływ bilateralnych umów handlowych na wzrost gospodarczy UE – przewidywane skutki dla polskiego sektora rolno-spożywczego / Potential impact of the bilateral trade agreements on the economic growth in the EU – expected consequences for the Polish agri-food sector	61
Sławomir Czetwertyński: Produkcja partnerska a nieformalny obrót cyfrowymi dobrami informacyjnymi / Peer production vs. informal distribution of digital information goods	72
Ireneusz Dąbrowski: Mechanizmy sprzężeń zwrotnych i ujęcie cybernetyczne w ekonomii / Feedbacks and cybernetic coverage in economics	86
Tomasz Dębowski: Polityka regionalna Unii Europejskiej w Polsce – teraźniejszość i przyszłość / Regional policy of the European Union in Poland – present and future	96
Wirginia Doryń: Innowacyjność sektora niskiej techniki w krajach Unii Europejskiej – analiza porównawcza / Innovation of the low technology sector in the European Union – a comparative analysis	109
Karolina Dreła: Prekariat – kierunki zmian i wpływ na rynek pracy / Precariat – directions of changes and impact on the labour market	118
Monika Fabińska: Droga kobiet do sukcesu biznesowego w dobie polityki równych szans / Women’s road to business success in the era of equal opportunities policy	130

Maria Fic, Daniel Fic, Edyta Ropuszyńska-Surma: Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarczego Polski w kontekście pułapki średniego dochodu / Socio-economic constraints of the Polish economic growth in context of the middle-income trap	142
Paweł Głodek: Proces komercjalizacji wiedzy a struktury uczelni wyższej – ujęcie modelowe / Process of knowledge commercialization and university organisational units – model approach.....	155
Aleksandra Grabowska-Powaga: Uwarunkowania kształtowania kapitału społecznego – odniesienia do Polski / Factors that influence social capital – references to Poland.....	169
Alina Grynia: Poziom oraz struktura finansowania działalności badawczo-rozwojowej na Litwie na tle pozostałych krajów UE / Level and structure of investment in research and development in Lithuania in comparison with other countries	177
Mariusz Hamulczuk, Jakub Kraciuk: Procesy globalizacji a wzrost gospodarczy w krajach europejskich / Globalisation processes vs. economic growth in the European countries	191
Anna Horodecka, Liudmyła Vozna: The vulnerability of the labor market as the effect of the human motivation to work / Wrażliwość rynku pracy jako skutek motywacji człowieka do pracy	207
Agata Jakubowska: Instytucjonalne podłoże relacji podmiotów funkcjonujących na rynku / Institutional background of relations between entities on the market	216
Ewa Jaska: Uwarunkowania makroekonomiczne rozwoju rynku reklamy medialnej w Polsce / Macroeconomic conditions for the development of media advertising market in Poland	224
Michał Jurek: Społeczna odpowiedzialność biznesu – ewolucja koncepcji i jej znaczenia / Corporate social responsibility – evolution of the concept and its importance.....	234
Renata Karkowska, Igor Kravchuk: Struktura inwestorów na GPW w Warszawie w kontekście zmian makroekonomicznych i rynkowych / Structure of investors in the Warsaw Stock Exchange in the context of macroeconomic and market changes.....	246
Grażyna Karmowska: Analiza i ocena poziomu ekoinnowacji w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej / Analysis and assessment of the level of eco-innovation in the new member countries of the European Union	257
Dariusz Kielczewski: Racjonalność człowieka gospodarującego w ujęciu koncepcji <i>homo sustinens</i> / Rationality of managing man in the concept of <i>homo sustinens</i>	269

Krystyna Kietlińska: Rola powiatowych urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu w Polsce / The role of district labour offices of work in counter-acting unemployment in Poland	277
Aneta Kisiel: Kształtowanie kapitału ludzkiego – wybrane problemy / Human capital shaping – selected issues	289
Dariusz Klimek: Funkcja ekonomiczna imigracji na polskim rynku pracy / The economic function of immigration on the Polish labor market	300
Paweł Kocoń: Zarządzanie informacją – utajnianiem i ujawnianiem – jako funkcja zarządzania publicznego / Managing the information – encryption and disclosure – as public management functions	310
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Weryfikacja hipotezy schumpeterowskiej w kontekście rodzajowej struktury wdrażanych innowacji / Verification of Schumpeterian hypothesis in the context of generic structure of innovations	319
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Wpływ wybranych warunków działalności gospodarczej na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw / Influence of chosen conditions of economic activity on innovation activity of enterprises	329
Joanna Kudelko: Nowy paradygmat rozwoju w realizacji polityki spójności / New paradigm of development in the implementation of cohesion policy	340
Wojciech Leoński: Rola państwa i instytucji rządowych w promowaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce / The role of the state and government agencies in promoting the concept of corporate social responsibility in Poland	350
Renata Lisowska: Kształtowanie przewagi konkurencyjnej małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie wzornictwa przemysłowego – doświadczenia województwa wielkopolskiego / Shaping the competitive advantage of small and medium-sized enterprises through the use of industrial design – experience of the Wielkopolskie Voivodeship	358
Irena Łącka: Wkład uczelni i instytutów badawczych w ochronę własności przemysłowej w Polsce w latach 2009-2014 / Input of universities and research institutes on the protection of industrial property in Poland between 2009 and 2014	368
Agnieszka Malkowska: Eksport województwa zachodniopomorskiego – charakterystyka i znaczenie dla regionu / Exports in Zachodniopomorskie Voivodeship – profile and significance for the region	381
Natalia Mańkowska: Usługi e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym / E-government services and institutional competitiveness	392
Grażyna Michalczuk, Julita Fiedorczyk: Kapitał intelektualny kraju (NIC) – konceptualizacja podejść / National intellectual capital (NIC) – the conceptualization of approach	402

Michał Michorowski, Artur Pollok, Bogumiła Szopa: Przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993-2014 / Transformations in household incomes in Poland by socioeconomic groups in 1993-2014	412
Dorota Milek: Przestrzenne zróżnicowanie innowacyjności polskich regionów / Spatial diversity of Polish regions innovativeness	424
Bogumiła Mucha-Leszko: Przyczyny słabego ożywienia koniunktury gospodarczej w strefie euro w świetle hipotezy o nowej sekularnej stagnacji / Causes of the Eurozone's slow economic recovery in the light of new secular stagnation hypothesis	436
Rafał Nagaj: Działania zbiorowe i na rzecz innych – analiza porównawcza polskich, litewskich i hiszpańskich studentów / Collective actions and helping others – comparative analysis of Polish, Lithuanian and Spanish student)	450
Paulina Nowak: Regionalne zróżnicowania poziomu nasycenia w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości / Regional variation in the level of saturation in the centers of innovation and entrepreneurship	462
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy państw Europy Środkowej i Wschodniej jako członków Unii Europejskiej / Economic development of countries of Central and Eastern Europe as members of the European Union	476
Elżbieta Pohulak-Żołędowska, Arkadiusz Żabiński: Wykorzystanie idei otwartych innowacji we współczesnych gospodarkach / Open innovation concept in contemporary economies	487
Gabriela Przesławska: Otoczenie instytucjonalne jako czynnik międzynarodowej konkurencyjności kraju oraz inkluzywnego wzrostu / Institutional environment as a factor of country's international competitiveness and inclusive growth.....	498
Malgorzata Raczkowska: Jakość życia w krajach Unii Europejskiej / Quality of life in the European Union	511
Anna Rutkowska-Gurak: Refleksje nad metodologią nauk ekonomicznych / Reflections on the methodology of economic sciences	522
Stanisław Swadźba: Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej i Unii Europejskiej. Analiza porównawcza / The economic growth of South-East Asia and the European Union. Comparative analysis	536
Anna Sworowska: Współpraca patentowa nauki i biznesu na przykładzie województwa podkarpackiego – analiza sieci / Network analysis of patent cooperation between science and business – the case of Subcarpathian region	547
Monika Szafrąńska, Renata Matysik-Pejas: Społeczna odpowiedzialność banków komercyjnych w Polsce wobec środowiska naturalnego / Corpo-	

rate social responsibility of commercial banks in Poland towards the natural environment.....	559
Piotr Szkudlarek: Płeć studentów a ich aktywność społeczna w świetle badań nad kapitałem społecznym / Sex of students and their social activity in the light of research into the social capital	573
Agnieszka Szulc: Instytucje formalne i nieformalne na rynku pracy w Polsce / Formal and informal institutions on the labour market in Poland	584
Andrzej Szuwarzyński: Porównanie efektywności działalności badawczo-rozwojowej w krajach OECD / Comparison of efficiency of research and development in OECD countries	595
Magdalena Szyszko: Oczekiwania bliskie racjonalnym? Współczesne koncepcje kształtowania oczekiwań uczestników rynku / Bounded rationality of expectations? Modern hypotheses of expectations formation of market participants.....	606
Ewa Ślęzak: Migracje Polaków po 2004 roku a gospodarstwa domowe – implikacje teoretyczne i praktyczne / Migrations of the Polish after 2004 vs. the households – theoretical and practical implications	616
Mirosława Tereszczuk: Instrumenty polityki handlowej Unii Europejskiej a polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi / Trade policy instruments of the European Union versus the Polish foreign trade in agricultural products	627
Agnieszka Tomczak: Polityka monetarna i fiskalna w warunkach wysokiego zadłużenia / Monetary and fiscal policy in the conditions of considerable indebtedness.....	639
Katarzyna Twarowska: Efekty międzynarodowej koordynacji polityki walutowej w latach 1978-2015 / Effects of international monetary policy coordination in the period 1978-2015.....	652
Zuzanna Urbanowicz: Simulation analysis of the degree of inadequacy in the single monetary policy for the EU economy outside the euro zone / Symulacyjna analiza stopnia nieadekwatności jednolitej polityki pieniężnej dla unijnej gospodarki spoza strefy euro	665
Grażyna Węgrzyn: Absolwenci na europejskim rynku pracy – analiza porównawcza / University graduates at European labour market – comparative analysis	675
Danuta Witczak-Roszkowska: Kapitał społeczny polskich regionów / Social capital of Polish regions.....	686
Katarzyna Włodarczyk: Serwicyzacja konsumpcji w polskich gospodarstwach domowych / Servicization of consumption in Polish households.....	699
Renata Wojciechowska: Between economic triumphalism and anti-economism / Między tryumfalizmem ekonomicznym a antyeconomizmem	709

Malgorzata Wosiek: Migracje międzynarodowe w procesach dostosowawczych na rynkach pracy krajów UE w czasie kryzysu / International migration in the labour market adjustment processes in the EU countries during the crisis	718
Urszula Zagóra-Jonszta: Dwugłos klasyków francuskich na temat podatków – Bastiat i Sismondi / Two voices of French classics about taxes – Bastiat and Sismondi	730
Malgorzata Zielenkiewicz: Konkurencyjność krajów UE w świetle globalnego kryzysu finansowego / Competitiveness of the EU countries in the context of the global financial crisis	740

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy do Państwa rąk publikację pt. „Ekonomia”, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 65 artykułów, w których autorzy prezentują wyniki badań w czterech obszarach problemowych analizowanych na poziomie mikro- i makroekonomicznym.

Pierwszy obszar przedstawia rozważania dotyczące rynku pracy i instytucji rynku pracy, a także roli kapitału ludzkiego w gospodarce. Znalazły się tutaj wyniki badań na temat np.: roli urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu, wpływu instytucji formalnych i nieformalnych na rynek pracy, zjawiska prekariatu, sytuacji kobiet na rynku pracy w dobie polityki równych szans czy pozycji absolwentów na europejskim rynku pracy. Drugi obszar dotyczy problemów makroekonomicznych współczesnych gospodarek, często ukazywanych w kontekście analizy sytuacji Polski na tle innych krajów unijnych. W tej grupie artykułów zaprezentowano wyniki analiz dotyczących m.in.: interwencjonizmu monetarnego i fiskalnego w warunkach wysokiego zadłużenia, polityki monetarnej i fiskalnej w krajach unijnych, ograniczeń wzrostu i rozwoju gospodarczego, innowacyjności i przedsiębiorczości, działalności badawczo-rozwojowej oraz roli kapitału intelektualnego kraju. Trzeci obszar tematyczny prezentowanej publikacji stanowią aspekty mikroekonomiczne, omawiając je np. dokonano analizy relacji podmiotów funkcjonujących na rynku, poddano ocenie przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych czy opisano wpływ migracji na gospodarstwa domowe w Polsce. Czwarty obszar obejmuje zaś opracowania dotyczące fundamentów ekonomii, m.in. racjonalności człowieka w ujęciu *homo sustinens*, nowych paradygmatów rozwoju, refleksji nad metodologią nauk ekonomicznych, koncepcji kształtowania oczekiwań uczestników rynku czy analiz poglądów klasyków francuskich na temat podatków.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów w praktyce zajmujących się problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszą książkę były recenzowane przez samodzielnych pracowników nauki, w większości kierowników katedr ekonomii. Chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy jednocześnie nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji.

Jerzy Sokołowski

Wojciech Leoński

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: wleonski@wneiz.pl

**ROLA PAŃSTWA I INSTYTUCJI RZĄDOWYCH
W PROMOWANIU KONCEPCJI SPOŁECZNEJ
ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU W POLSCE**

**THE ROLE OF THE STATE AND GOVERNMENT
AGENCIES IN PROMOTING THE CONCEPT
OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
IN POLAND**

DOI: 10.15611/pn.2016.449.31

JEL Classification: L21, M14

Streszczenie: Społeczna odpowiedzialność biznesu to koncepcja, która w ostatnich latach zyskuje na znaczeniu. Jej powiązanie z ochroną środowiska, a także wsparciem społeczności lokalnej powoduje, że państwo za pomocą instytucji rządowych stara się prowadzić działania na rzecz promocji i edukacji w zakresie wdrożenia CSR wśród polskich przedsiębiorstw. W tym celu wykorzystywane są różne instrumenty, np. informacje dotyczące CSR na witrynach agencji rządowych, konkursy CSR, ustawodawstwo. W artykule przedstawiono i poddano ocenie wybrane obszary aktywności państwa na polu CSR, których celem jest wzrost zainteresowania przedsiębiorstw omawianą koncepcją. Podjęty temat badawczy został zrealizowany za pomocą metody krytycznej oceny, w tym analizy literatury, raportów i opracowań wraz z wnioskowaniem.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR), polityka państwa, strategia.

Summary: This paper discusses the problem of CSR in Polish enterprises. Corporate social responsibility is a concept which in recent years has gained importance. Its relationship with the environment, and support the local community cause that the government tries to promote the implementation of CSR among Polish companies. This uses various instruments for example: information about CSR on websites of government agencies, CSR competitions, legislation. The article presents and assesses the selected areas of state activity in the field of CSR, whose aim is to increase the interest of CSR among enterprises. The analysis is based on the findings from the available literature, documents and reports in scope of CSR.

Keywords: corporate social responsibility (CSR), government policy, strategy.

*Nie szukajmy odpowiedzialnych za błędy młodości,
lecz przyjmijmy swoją odpowiedzialność za przyszłość.*

John Fitzgerald Kennedy

1. Wstęp

Spółeczna odpowiedzialność biznesu (*Corporate Social Responsibility, CSR*) to odpowiedzialność przedsiębiorstwa za swoją działalność. Przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialne prowadzą działania na rzecz ochrony środowiska, wspierają społeczności lokalne, a także dbają o swoich pracowników. Wiele organizacji międzynarodowych wspiera i rekomenduje poszczególnym rządów implementację CSR, np. Bank Światowy, Unia Europejska. Organy państwowe mają do dyspozycji wiele instrumentów, za pomocą których mogą wpływać na poziom zainteresowania CSR wśród przedsiębiorców. Narzędzia te mogą być związane z regulacjami prawnymi, np. w obszarze prawa podatkowego czy prawa zamówień publicznych. Innym instrumentem mogą być konkursy, rankingi, szkolenia, konferencje promujące społeczną odpowiedzialność organizacji. W tym miejscu należałoby zadać pytanie, czy w Polsce instrumenty te spełniają swoją funkcję i przyczyniają się do kształtowania postaw prospołecznych i proekologicznych przedsiębiorców. Dlatego też celem opracowania jest analiza działań państwa i organizacji rządowych mających na celu wspieranie promocji koncepcji CSR w Polsce.

2. Pojęcie CSR i przyczyny zainteresowania państwa koncepcją

Jednoznaczna interpretacja pojęcia CSR może nastęrczyć problemy, gdyż w literaturze przedmiotu, raportach, materiałach informacyjnych organizacji międzynarodowych czy nawet witrynach internetowych przedsiębiorstw można spotkać się z mnogością definicji. Przedstawiane interpretacje mają jednak wiele elementów wspólnych, dotyczących działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego, wspieranie społeczności, dbanie o pracowników, etyczne postępowanie w kontaktach z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Niniejsze obszary stanowią punkt wyjścia dla większości definicji. I tak społeczna odpowiedzialność firm zgodnie z doktryną zrównoważonego rozwoju zakłada uwzględnianie społecznych i ekologicznych aspektów funkcjonowania biznesu na równi z ekonomicznymi, postulując równocześnie rozliczalność firm z ich działań w tym zakresie [Piskalski 2015]. A. Rudnicka definiuje CSR jako działanie prospołeczne, nastawione na podejmowanie lub wspieranie ważnych społecznie inicjatyw, udzielanie pomocy, czynienie dobra innym podmiotom gospodarczym, instytucjom, społeczności, niezależnie od przyjętej perspektywy czasowej oczekiwania na korzyści [Rudnicka 2012]. Odpo-

wiedzialność organizacji to także jej zbiorowa świadomość: moralnego obowiązku, prawnego odpowiadania za czyny swoje i swoich członków, ponoszenia za nie konsekwencji zbiorowo i indywidualnie [Kisiel 2013]. Kolejna definicja przedstawia CSR jako strategię i sposób prowadzenia biznesu, który korzystnie oddziałuje na reputację i zwiększa wartość przedsiębiorstwa na rynku, co więcej: przyczynia się do generowania nowych lub zmodyfikowanych produktów i usług. Tak rozumiany CSR nie jest wydatkiem i kosztem, lecz inwestycją i oszczędnością. Strategia CSR dotyczy praktycznie wszystkich obszarów działalności przedsiębiorstwa. Jest to sposób zarządzania firmą – transparentny dla pracowników, akcjonariuszy i partnerów biznesowych [Płoszajski (red.) 2012]. Jednym z głównych celów CSR jest stworzenie wyższych standardów życia przy zachowaniu opłacalności prowadzenia działalności gospodarczej. Wyższy poziom życia dotyczy zarówno osób zatrudnionych w firmie, jak i bezpośrednio z nią związanych, jak również społeczności lokalnej [Hopkins 2007].

Przyczyny zainteresowania państwa koncepcją CSR mogą mieć różne podłoże. Jednym z motywów są pojawiające się tendencje w gospodarce i społeczeństwie związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Kolejną kwestią, którą należy tu rozważyć, są dobra publiczne, które wpływają na jakość życia i poziom satysfakcji społeczeństwa. Należy podkreślić, że dla społeczeństwa jednym z najważniejszych obszarów działania państwa jest możliwość zaspokajania potrzeb i pragnień obywateli. Do tych potrzeb można zaliczyć także kwestie związane z ochroną środowiska, służbą zdrowia, edukacją, bezpieczeństwem pracy itp. Warto zauważyć, że firmy CSR często wspierają powyższe obszary, a zatem w jakimś stopniu pomagają państwu w wywiązywaniu się ze swoich obowiązków. Dlatego też edukowanie i promowanie praktyk CSR jest korzystne z punktu widzenia polityki państwa. Ponadto istotnym motywem zwiększającym zainteresowanie rządu społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstwa są zalecenia organizacji międzynarodowych dotyczące implementacji omawianej koncepcji zarówno w organach administracji publicznej, jak i podmiotach gospodarczych.

3. Wybrane funkcje i instrumenty państwa promujące CSR

Wpływ państwa na rozwój działań społecznie odpowiedzialnych może mieć różnoki charakter, począwszy od działań edukacyjnych i informacyjnych, a kończąc na restrykcjach skierowanych na podmioty gospodarcze nieprzestrzegające norm ekologicznych. Nie bez znaczenia jest tu także członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Idea społecznej odpowiedzialności organizacji jest ważnym elementem strategii UE i ma odzwierciedlenie w licznych dokumentach unijnych. Przykładami potwierdzającymi istotność CSR w UE są m.in. strategia „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” oraz Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, „Odnowiona strategia Unii

Europejskiej na lata 2011-2014 dotycząca społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw”. Ponadto przy Komisji Europejskiej funkcjonuje Grupa Wysokiego Szczebla do spraw CSR, która stanowi swoisty pomost pomiędzy doświadczeniami CSR w poszczególnych państwach członkowskich. Podsumowując, Unia Europejska stara się stworzyć korzystne warunki dla rozwoju koncepcji CSR wśród przedsiębiorstw, a także administracji rządowej.

E. Jastrzębska wskazuje na trzy kluczowe obszary wpływu państwa na przedsiębiorstwa w obszarze społecznej odpowiedzialności [Jastrzębska 2015]:

- promocji (kampanie informacyjne i programy pomocowe),
- regulacji (skuteczne, sprzyjające biznesowi rozwiązania formalnoprawne, zielone i etyczne kryteria przy zamówieniach publicznych),
- kontroli (wspieranie instytucji regulujących i monitorujących działania społecznie odpowiedzialne).

Dokonując analizy funkcji promocyjnej, warto zwrócić uwagę na domeny gov.pl, zawierające informacje o społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa. Zgodnie z regulaminem Krajowego Rejestru Domen z dnia 26 marca 2013 r. abonamentami nazw w domenie gov.pl mogą zostać tylko organy władzy publicznej (z wyłączeniem wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz stowarzyszeń i gmin) oraz organy samorządu zawodowego, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego. Wybrane adresy domen rządowych pełniących funkcję edukacyjną i pomocniczą w przypadku CSR zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Wybrane rządowe domeny internetowe promujące CSR

Abonent	Adres witryny internetowej
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	https://www.nfosigw.gov.pl
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	http://www.sob.parp.gov.pl https://csr.parp.gov.pl
Departament Pożytku Publicznego	http://www.pozytek.gov.pl
Ministerstwo Rozwoju	https://www.mr.gov.pl
Ministerstwo Energii	http://www.mg.gov.pl
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	http://www.mpips.gov.pl
Portal Innowacji	http://www.pi.gov.pl
Urząd Regulacji Energetyki	http://www.ure.gov.pl/pl
Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego	http://www.dialog.gov.pl
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	https://www.pfron.org.pl

Źródło: opracowanie własne.

Rola instytucji rządowych nie ogranicza się tylko do zamieszczania informacji o społecznej odpowiedzialności organizacji. Instytucje te prowadzą także szkolenia, a także doradztwo w tym zakresie. Należy zaznaczyć, że szkolenia mogą dotyczyć zarówno przedsiębiorców, jak i pracowników zatrudnionych w administracji rządowej. Instrumenty te często pomagają przedsiębiorcom wdrożyć koncepcję CSR. Po-

nadto dzięki szkoleniom, doradztwu i punktom informacyjnym przedsiębiorcy mogą uzyskać niezbędne informacje dotyczące aktualnych problemów CSR, które występują w trakcie rozpoczęcia czy prowadzenia działalności gospodarczej. W tym miejscu warto przytoczyć przykład projektu realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, „Zwiększenie konkurencyjności Regionów poprzez Społeczną odpowiedzialność biznesu”. PARP jest agencją rządową, która m.in. zarządza funduszami z budżetu państwa i Unii Europejskiej, przeznaczonymi na wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz rozwój zasobów ludzkich. Omawiany projekt składał się z trzech obszarów: budowy kompetencji z zakresu CSR (spotkania informacyjne i szkolenia przeprowadzane w całej Polsce), pomoc we wdrożeniu CSR (organizacja konkursów dla firm wdrażających CSR i ubiegających się o dofinansowanie), komunikacja i upowszechnienie CSR poprzez analizę rezultatów wdrożonych projektów CSR [Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2016]. Dokonując analizy wybranych aspektów niniejszego programu, można zauważyć, że daje on zarówno wsparcie pośrednie, jak i bezpośrednie przedsiębiorcom zainteresowanym CSR. Wsparcie pośrednie jest związane z działalnością edukacyjno-szkoleniową, wsparcie bezpośrednie dotyczy zaś bezzwrotnego wsparcia finansowego na realizację projektów CSR.

Na wzrost popularności CSR miał także wpływ utworzony w roku 2009 na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie pierwszy w Europie Środkowo-Wschodniej indeks spółek społecznie odpowiedzialnych RESPECT. Ma on na celu wyłonienie spółek zarządzanych w sposób odpowiedzialny i zrównoważony. Warto zaznaczyć, że liczba spółek wchodzących w skład indeksu rośnie (w 2009 r. 16, w 2015 r. 24), pomimo konieczności spełnienia surowych wymagań i kryteriów, które są uwzględniane przy ocenie pod kątem poziomu dojrzałości CSR. Spółki przynależące do Indeksu mogą być wzorcem dla innych podmiotów pragnących wdrożyć strategię CSR.

Rozważając rolę państwa w rozwoju CSR, powinno się też uwzględnić działania na rzecz modyfikacji przepisów prawa w kierunku promowania postaw proekologicznych i prospołecznych wśród przedsiębiorców. Wymienić tu można choćby zmiany w prawie podatkowym, prawie dotyczącym zamówień publicznych, prawie pracy, prawie związanym z kontrolą działalności gospodarczej, regulacjach dotyczących zakładania i zamykania firmy itp. Ważnym elementem promującym CSR są regulacje prawne dotyczące rynku zamówień publicznych. Szacuje się, że rynek ten wart jest nawet 160 mld zł [Ministerstwo Rozwoju 2016]. Państwo jest istotnym odbiorcą towarów i usług. Dlatego też stosowanie klauzul społecznościovych w prawie może przyczynić się do znacznego rozwoju praktyk społecznie odpowiedzialnych. Polskie prawo zamówień publicznych stanowi, że kryteriami oceny ofert oprócz ceny mogą być także takie kryteria, jak aspekty środowiskowe i społeczne. Co więcej, zamawiający ma także możliwość zawarcia w zamówieniu wymagań dotyczących zatrudnienia bezrobotnych lub młodocianych czy niepełnosprawnych,

o których mowa w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Regulacje te mają na celu aktywizację zawodową grup społecznych, które są zagrożone wykluczeniem społecznym. Z postępowań o udzielenie zamówienia wyklucza się np. osoby, które popełniły przestępstwo przeciwko środowisku, przestępstwo przekupstwa, a także przestępstwo przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową. Niestety, dane zawarte w raportach Fundacji Centrum CSR.PL dowodzą, że w 2014 r. tylko w przypadku 1,8% przetargów zostały wprowadzone wymogi związane z warunkami zatrudnienia, kwestie ekonomiczne zaś znalazły się jedynie w co piątym zamówieniu. Sytuacja ta pokazuje, że w tym aspekcie należałoby dokonać korekt w kierunku usprawnienia i zwiększenia roli klauzuli społecznych w prawie. Wiele regulacji prawnych dotyczy tylko możliwości i pozostawia dużą swobodę zamawiającemu w decydowaniu o uwzględnieniu kwestii prospołecznych i proekologicznych w zamówieniu. W tym miejscu warto zauważyć, że w zaprezentowanym w lutym 2016 r. przez Ministerstwo Rozwoju Planie na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zakłada się wprowadzenie inteligentnych zamówień publicznych, które mają polegać m.in. na odejściu od kryterium najniższej ceny, uwzględnieniu przy zakupie kosztów eksploatacji, a także nowych klauzuli społecznych promujących nowe miejsca pracy.

Dokonując oceny działań państwa promujących CSR w obszarze prawa podatkowego, warto zwrócić uwagę na ulgi i odliczenia podatkowe. Niestety, w polskim systemie podatkowym ciężko doszukać się wielu ulg i odliczeń dla firm społecznie odpowiedzialnych. Wyjątkiem może być tu możliwość odliczenia od dochodu darowizny na rzecz organizacji pożytku publicznego (OPP). Zgodnie z prawem podatkowym można odliczyć jedynie darowiznę do wysokości 6% rocznego dochodu. Przedsiębiorstwa CSR często wspierają różnego rodzaju instytucje i stowarzyszenia prowadzące działalność charytatywną, które mają status OPP. Organizacje pożytku publicznego działają na rzecz ogółu społeczności, a także wybranych grup podmiotów. Warto zwrócić uwagę, że działalność omawianych organizacji często jest ukierunkowana na wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. Należy dodać, że wśród tych organizacji wiele zajmuje się działaniami dotyczącymi ochrony środowiska. Dzięki przekazaniu darowizny przedsiębiorstwo może pomniejszyć dochód i przychód, a co za tym idzie: zapłacić niższy należny podatek, z drugiej zaś strony wesprzeć działania prospołeczne i proekologiczne [Leoński 2014]. Wydaje się, że takie narzędzie może zachęcić część podmiotów do udzielania wsparcia organizacjom charytatywnym. Dokonując oceny możliwości odliczenia darowizny, należy zauważyć, że dotyczy ona tylko części przedsiębiorstw i kluczowe znaczenie odgrywa tu forma opodatkowania. Odliczenie od dochodu darowizny przysługuje tylko podmiotom, które rozliczają się według skali podatkowej. Przedsiębiorstwa, które wybrały formę opodatkowania podatku liniowego lub karty podatkowej, nie mają możliwości odpisania darowizny od dochodu. Natomiast w przypadku ryczałtu ewidencjonowanego istnieje możliwość odliczenia darowizny od przychodu.

Dowodem na wzrost znaczenia CSR w polityce państwa jest także powstanie w 2014 r. Zespołu do spraw Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw przy

Ministerstwie Gospodarki. Głównym jego zadaniem jest rekomendacja wdrażania zasad społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w proces rozwoju polityki gospodarczej. Ponadto prowadzi on prace na rzecz tworzenia odpowiednich warunków dla dialogu oraz wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy przedsiębiorstwami i ich interesariuszami w zakresie CSR. Celem zespołu jest także analiza i ocena narzędzi, trendów, raportów oraz przykładów dobrych praktyk w obszarze CSR, a także promocja i upowszechnianie idei odpowiedzialności społecznej [Zarządzenie Ministra Gospodarki z 9 lipca 2014]. Zespół organizuje liczne spotkania, seminaria, konferencje i wspólne projekty mające na celu rozwój koncepcji CSR w Polsce.

Dokonując dalszej analizy regulacji prawnych, można zauważyć realne korzyści płynące dla przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne i bezrobotne. Zatrudniając osobę zarejestrowaną w Powiatowym Urzędzie Pracy, pracodawca może m.in. otrzymać refundację poniesionych kosztów na stworzenie nowego stanowiska pracy. Inną korzyścią może być finansowanie staży w firmie przez PUP. Przedsiębiorcy decydujący się na zatrudnienie osób niepełnosprawnych mogą także spodziewać się pomocy ze strony państwa, która może polegać na zwrocie kosztów utworzenia stanowiska pracy dla osoby bezrobotnej. Innym instrumentem wspierającym aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych jest miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych obsługiwane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Od 1 kwietnia 2014 r. wynosi ono odpowiednio: 1800 zł (osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności), 1125 zł (osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności), 450 zł (osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności). Kwoty te ulegają zwiększeniu o 600 zł np. w przypadku osób niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym [Ustawa z 27 sierpnia 1997]. Działania te są zachętą dla przedsiębiorców społecznie odpowiedzialnych, zwłaszcza w obszarze zatrudnienia, i mogą stanowić istotny motyw dla podmiotów, które chciałyby wdrożyć CSR w tym obszarze.

4. Zakończenie

Państwo odgrywa istotną rolę w promowaniu idei CSR, znacznie przyczyniając się do wzrostu jej popularności w Polsce. Ma ono do dyspozycji szeroki wachlarz instrumentów umożliwiających promocję CSR wśród podmiotów gospodarczych. Mogą to być narzędzia typowo prawne, np. ustawy uwzględniające klauzule społecznościowe oraz wprowadzające ulgi podatkowe dla podmiotów odpowiedzialnych społecznie. Rząd może także udzielać wsparcia finansowego przedsiębiorstwom zatrudniającym osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Ważnym elementem promocji CSR są specjalne organy doradcze i promocyjne CSR działające przy ministerstwach. Nie bez znaczenia jest organizowanie szkoleń, konferencji, konkursów, rankingów związanych z CSR. Działania te są często organizowane przez agencje rządowe działające zarówno na poziomie regionalnym, jak i krajowym.

Literatura

- Hopkins M., 2007, *Corporate Social Responsibility and International Development: Is Business the Solution?*, Earthscan, London, s. 15.
- Jastrzębska E., 2015, *Rola państwa we wdrażaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Unii Europejskiej*, Białostockie Studia Prawnicze, z. 18, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Temida 2, Białystok, s. 129-137.
- Kisiel A., 2013, *Zarządzanie przez odpowiedzialność. Podstawa odpowiedzialnego biznesu*, Difin, Warszawa, s. 37.
- Leoński W., 2014, *Koszty i korzyści związane z koncepcją CSR*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 347, Ekonomia, red. J. Sokołowski, M. Rękas, G. Węgrzyn, Wrocław, s. 314-322.
- Ministerstwo Rozwoju, 2016, *Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Informacja prasowa*, https://www.mr.gov.pl/media/14827/Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_informacja_prasowa.pdf (2.04.2016).
- Piskalski G., 2015, *Společna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka*, Fundacja Centrum CSR.PL, Warszawa, s. 8.
- Płoszajski P. (red.), 2012, *Společna odpowiedzialność biznesu w nowej gospodarce*, OpenLinks, Warszawa, s. 6.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2016, *Aktualności CSR*, <http://csr.parp.gov.pl> (4.02.2016).
- Rudnicka A., 2012, *CSR – doskonalenie relacji społecznych w firmie*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa, s. 16.
- Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. 1997, nr 123, poz. 776 ze zm.
- Zarządzenie Ministra Gospodarki z 9 lipca 2014 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw, Dz.U. Ministra Gospodarki z 2014 r.